

Budapest-fürdőváros

Irta: **Becsey Antal**
kormányfőtanácsos, fővárosi bizottsági tag

Az utóbbi években nemcsak a főváros törvényhatóságának tevékenységében, de a főváros társadalmában is egyre hangosabban kövétel figyelmet a gondolat, hogy a világon páratlanul álló hévízeinket úgy a lakosság közegészségügyének, mint az idegenforgalomnak is hatványozott jelentőségű tényezőjévé kell tennünk. Nemcsak elméletben, de gyakorlatilag is. És mintha az unalmas jelszóra csépett „Budapest-fürdőváros”-probléma már keresné is a gyakorlati megoldás vágányait. Ugy látom azonban, hogy valami még mindig hiányzik. Hiányzik az átfogó, irányító erő, amely a feladat sokoldalú, százelel ágazó szálait céltudatosan és avatott kézzel fogná össze. Pedig e nélkül a probléma megoldására fordított sok hatósági és társadalmi energia szétfolyik; az ötlet-szerűen létrejött alkotások nagy tökéletet kötnek le, anélkül, hogy azok megfelelő gyümölcsöt teremnének; alapvető hibák törnének, amelyeket jövőtől alig, vagy csak súlyos áldozatok árán lehet.

Nem túlzás az, amit mondok. Példákkal illusztrálhatom mindazt, amit a fentebbi néhány mondatban összesűrítettem.

Egy dícséretre méltó társadalmi akció balneológiai kongresszust és kiállítást készült rendezni 1929-ben. Mérheterlen sok tudományos és gyakorlati adatot kell e célra feldolgozunk és összehordanunk, hogy Európa tudományos közvéleménye előtt bemutathassuk, milyen csodálatos balneológiai értékű vagyunk van; mily alaposan tartuk fel azt a vagyont, amit a természet pazar kézzel nekünk adott; és mily hozzáértéssel, sőt áldozatkészséggel kapcsoljuk azt be a nemzet közegészségügyének és jólétének szolgálatába.

És valóban mi a helyzet?

Hévírásaik viszonyainak feltárásával kizárólag az a néhány lelkes altruista tudós foglalkozik, akiket a tudományok szeretete a „Hydrologiai Társaság”-ban hozott össze. Ismerem ezt a nagyjelentőségű munkát, amelyet a fővárosi hévírások érdekében a társulat végzett. Arra azonban már nem volt pénz, hogy ezek a tudományos eredmények sajtó alá kerüljenek; sem a Tébe, sem a város, sem a kormány szíve nem volt meglágyítható, hogy az e célra szükséges költségeket legalább előlegezzék. Félig kiszédve ott hever az egész tudományos anyag a társaság archívumában. Pedig ismert, sőt ma még általában ismeretlen hévízeink s egész fürdőügyünk szempontjából sorsdöntő jelentőségű az összegyűjtött anyag.

De tovább megyek.

Hévírásaiknak és odatelepített fürdőinknek nincs monografiájuk sem, amely a histórikum ismeretében felül geológiai és balneológiai vonatkozásokban adná bizonyosságát annak, hogy fürdővárosunkat tőkéletesen ismerjük. Pedig egy ambiciózus mérnök: *iff Mátyás Lajos* megmutatta a Császárfürdőről írt, most megjelent monografiájában, hogy miként lehet a magyar fürdőügyet ebben a vonatkozásban szolgálni. Mondhatom, elsörendű, tudományos és hazafias propaganda-munka. De hol a többi?

A főváros szívének egy szociális érzéstől fűtött megmozdulása ráterelte a közfigyelmet arra a gondolatra, hogy a fürdőügyet a széles tömegek közkincsévé kellene tenni. Ugy emlékszem, akkor történt ez, amikor a Magyar Úszó Szövetség a nemzetközi úszóversenyek céljára úszóstadion létesítését sürgette. Akkor — helyesen — felvetődött az idea, hogy, nemcsak reprezentatív úszómedencére van szükség, hanem az úszósport népszerűsítése és a közegészségügy szolgálata érdekében több sport-szerű fürdőt is kellene építeni. Mégpedig lehetőleg minden kerületben. Hiszen az igazi fürdővárosnak ez az intézkedés elengedhetetlen attribútuma. És akkor határozta el a törvényhatóság a Széchenyi strandfürdőknek és uszodának megépítését is. Mivel pedig fürdőhöz víz is kell, s minthogy a városligeti artézi forrás meleg vize már nem elegendő, — vizet a városligeti felső diluviális kavicsrétegbe telepített kútsorozatból szereztek. Hogy ez a víz hideg? Nem baj! Arra valók a gőzkazánok, hogy felmelegítsék, jó finom szénnel. Egy kis füst, szálló hamu a Városligetnek nem árt meg; széne meg majd telik a bevételből! Pedig a lábuk alatt ott van az a nagy, irdatlan thermális medence, amelyből a Zsigmond Vilmos artézi furásának 74°-os vize felszökik; s amely oly bőséggel, hogy jó egynehány tucat uszodát el tudna még látni. Ezenfelül a Hydrologiai Társaságban Schajarzik Ferenc professzor kimutatta azt is, hogy a már feltárt medencén kívül van még egy másik intakt nagy medencénk is. No, de, amint már

mondtam, ezeknek a tanulmányoknak publikálására nem tellett 8—10 ezer pengő

A törvényhatóság nyári szünete előtt a közlekedési bizottság egyik ülésében a gellérthegyi sikló dologával foglalkozott. A siklót alagútszerűen az Erzsébet-híd budai hídfőjétől kiindulva tervezték. A bizottság egyhangúlag azon a véleményen volt, hogy ezen a helyen a Gellért-hegyet megbolygatni nem ajánlatos. Ugyszólván közvetlenül a tervezett feljáró mellett fakad a fővárosi termális vizek gyöngye: a lithiumos Hungaria-forrás. Ezzel a forrással pedig az utóbbi években igen sok a baj; és félő volt, hogy a tervezett alagút készítésével járó szikla-munka katasztrofális helyzetet teremthet e forrás szempontjából. Rá kell mutatnom arra, hogy ez a forrás az Erzsébet-téri híd elkészültkor barlangszerű boltzatot kapott; azzal azonban senki sem törődött, hogy a forrásfoglalás szakszerű gondossággal foganatosíttassék. A forrás vize ezidőszerint budai márgarétegekből fakad, még pedig a kocsitút alatt; a vilamos- és kocsiforgalom miatt a márgarétegek minduntalan beomlanak, megzavarván a forrásüzem biztonságát. Ezt az állapotot úgy a forrásüzem üzleti érdekeinek, mint közegészségügyünk érdekeinek veszélyeztetése nélkül fenntartani nem lehet. Fel kell

Meg kell állapítani, mely községi illetékek terhelik fölöslegesen az élelmiszereket — mondja Kozma Jenő

„A miniszterelnök ur részéről tett kijelentés nem maradhat a pusztában elhangzott szó”

Bethlen István gróf miniszterelnök Inkén az aktuális kérdésekről adott nyilatkozatában a drágaság problémájával is foglalkozik és azt a kijelentést teszi, hogy nemcsak a forgalmi adóban kell keresni a drágaság okát, hanem a

a különböző községi, vagyis fővárosi illetékekben és más természetű terhekben is.

A miniszterelnöknek ez a kijelentése nyilván útmutatás akar lenni az illetékes fővárosi tényezőknek abból a célból, hogy azok a községi terhek, amelyek az élelmiszerárakat megduzzasztják, megvizsgáltsanak és a szükséghez képest mérsékeltsenek.

A Fővárosi Hirlap munkatársa ebben a rendkívül fontos kérdésben, amely a főváros lakosságát életbevágóan közelről érdekli, beszélt

Kozma Jenő dr.

országgyűlési képviselővel, az Egységes Községi Polgári Párt elnökével, aki a következőket mondotta:

— A miniszterelnök ur nyilatkozatának az a része, amely azokra a fővárosi illetékekre mutat rá, amelyek az élelmiszereket terhelik,

Amig az áru a termelőtől a vásárcsarnokon át a tányérra kerül...

A Fővárosi Hirlapnak elmondja Glück Frigyes

A drágaság kérdéséről és a miniszterelnöknek a fővárosi terheket illetően tett nyilatkozatáról beszélünk Glück Frigyes, törvényhatósági bizottsági taggal, a magyar vendéglősipar egyik legkiválóbb értékével.

Glück Frigyes

ezeket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának: — Ha a drágaság okairól kérdeznék meg engem, akkor én röviden csak ennyit mondhatok:

hosszú út az, amelyen az áru a termelőtől a vásárcsarnokon át a tányérra kerül.

legyen az a tányér a háziasszony, vagy a vendéglős tányéja. Ma az árut úgy az állam, mint a főváros annyi különféle címen terheli meg, hogy nem csoda, ha a termelési ár és a fogyasztó által fizetett ár között óriási a differencia. Régebben is voltak közterhek, volt kövezeti vám és ehez hasonló községi illetékek, de ezek elenyészően csekély összeget tettek ki, úgyhogy végeredményben valamely élelmiszer kilójára semmitéle drágító hatásuk nem volt. A fontosabb élelmiszerek: burgonya, zöldség, főzelékfélék stb. tömegáruként jöttek Budapestre, ahol senkisé megfordított akadályt bejövételük elé, a közszolgáltatások céljaira szánt illetékek pedig egy-egy kilóra elosztva teljesen kiegyenlítődték, mert a fillér egy csekély hányadával kellett csak számolni. Ez az egyszerű magyarázata annak, hogy régebben tömegcikkekben szép, olcsó átlagárat lehetett csinálni.

Ma az illetékek tömegele sújtja az elsőrendű közszükségleti cikkeket, tehát azokat az élelmiszereket is, amelyek a legszegényebb munkásember asztaláról sem hiányozhatnak. Itt valóban tenni kell valamit! De

milyen csekélyek ezek a községi illetékek

kutatni a forrás fakadásának pontos körülményeit és el kell készíteni ez alapon a végleges megoldást.

Ha mindezekhez még hozzáteszem, hogy az 1885. évi vízjogi rendelkezések csaknem megbénítják a kutatásokat és a hévízvíz újabb kihasználásának lehetőségét, ha rámutatok arra, hogy a geofizikai tudományok mai eszközeivel formális térképezést lehetne végezni a főváros alatt elterülő forróvíz-medence mélységi viszonyairól, s ha végül rámutatok arra, hogy Budapest-fürdőváros nemzetközi reklámzását nagystílusban csak a főváros összes fürdőérdekeltségével vállaltva lehet végezni, úgy ezekből a mozaikszemekből nem nehéz megkonstruálni a fürdőügy legsürgősebb teendőinek képét.

Az Egységes Polgári Községi Párt jövő évadbeli munkaprogramjában a legerélyesebben kívánja Budapest-fürdőváros gyakorlati feladatait helyes mederbe terelni. A tudományos, módszeres kutatásoktól kezdve, vizeink balneológiai értéke és gyógyhatása szempontjából való osztályozásán, népfürdőkön, ivócsarnokokon, szállodákon át a vízjogi kérdések megoldásáig minden problémát fel kell karolnunk; mégpedig egységes és felelős irányítás mellett. Van ma is egy „állandó gyógyfürdő bizottságunk”, amelyet nyilván azért hívnak így, mert „állandóan” szünetel a tevékenysége. Ez a bizottság igen sokat tehetne és hiszem, hogy fog is tenni, fürdőügyünk érdekében. Mindenekelőtt meg kell rajzolnia végleges fürdőpolitikánk nagy kontúrjait, mert tisztán ötletszerűséggel nagy problémákat megoldani nem lehet.

komoly megfontolásra kell, hogy késztesse mindazokat a hivatalos és politikai tényezőket egyaránt, akiknek a főváros igazgatásába beleszólásuk van.

Pártunk, amelynek legfőbb programpontja a fővárosi lakosság jólétének emelése, nem zárkózhat el a miniszterelnök ur által felvetett kérdés megvizsgálása elől. Ez a kérdés: az élelmiszereket terhelő fővárosi közszolgáltatások kérdése, — a közgyűlés elé tartozik. Mivel azonban most a törvényhatósági bizottság nem működik, a főváros tanácsának kell a kérdéshez komolyan hozzájárulnia. Meg kell vizsgálnia, hogy

melyek azok a községi illetékek, amelyek az élelmiszereket fölöslegesen terhelik,

— ezeket el kell törölni és meg kell állapítania azokat a községi terheket, amelyek szükségtelenül nagy mértékben drágítják meg a közszükségleti cikkeket — ezeket mérsékelni kell! A tanácsnak erről a kérdéskomplexumról konkrét előterjesztést kell tennie, mert a miniszterelnök ur részéről tett kijelentés nem maradhat a pusztában elhangzott szó...

ha a forgalmiadót és a luxusadót vesszük számításba!

— A forgalmiadót évek óta ostorozzák a legkülönbözőbb pártállású érdekeltségek és politikusok egyaránt, én tehát ezuttal

inkább a luxusadóról

beszélék. Ha a vendéglőben zene van — luxusadót kell fizetni! Ha a vendéglőhöz szálloda is tartozik — luxusadót kell fizetni! Ha tíz óra után is van kiszolgálás — luxusadót kell fizetni! A mulatókban — luxusadót kell fizetni! Ha valamely különösebb kényelmi eszközzel van a vendéglő, vagy szállodai étterem felszerelve — luxusadót kell fizetni! Hát el lehet képzelni az idegenforgalom fellendülését — anélkül, hogy szállodákat kényelmesebbé ne tennék?! Hát hogyan vesszük fel a versenyt más metropolisokkal, ha nálunk hiányzik az idegenek által megkövetelt kényelem!? Ami nekem luxus, az a berlini, párizsi, londoni, vagy amerikai idgennek nem luxus! Ha pedig minden ilyesmi miatt luxusadót vetnek ki, nemcsak az árakat hajtják fel, hanem ezzel együtt

elidegenítik tőlünk az idegeneket.

Azok, akik az idegenforgalom problémájával hivatalosan foglalkoznak és a fellendülés szükségességét hirdetik — foglalkozzanak végre a luxusadó kérdésével is!

A tanács egyelőre vár...

A Fővárosi Hirlap munkatársa a miniszterelnök által felvetett kérdésre választ óhajtott kapni a tányér részéről is,

illetékes helyeken azonban kijelentették, hogy egyelőre várnak az idevonatkozó problémák megbolygatásával.

Majd, ha megindul az őszi kampány... Most mindeki nyaral...

GOODRICH PNEU
AZ UTAK KIRÁLYA

SZILÁRD BÉLA
AUTOFELSZERELÉS, PNEUMATIK
Nagymező ucca 15
Andrássy-út sarok
Teréz 131—51, 131—52

